

umetnik neposredno izraziti. Kdor ima tanko uho za svojo notranjost in zavest ozke povezanosti z okoljem, v katerem raste, ter smisel za ritem našega časa, bo mogel komponirati za svoje koncerte sporede, ki bodo po svoji svojstveni strukturi dokument in etapa v razvoju osebe, kot naše glasbene kulture.

Naj mi bo dovoljeno izraziti začudenje nad dejstvom, da naši odlični glasbeniki Šivic, Lipovšek in Pfeifer še niso samostojno nastopili, odkar so dokončali študije. Da je velik del krivde v duhamornem pedagoškem udejstvovanju in v finančnih težavah, na katere naleti vsak prireditelj koncertov, ne dvomim, vendar bi nekaj osebnega elána in razumevanje s strani vodstva državnega konservatorija prebilo mučno in turobno tišino, v kateri žive naši najboljši umetniki.

Še ene skeleče točke se moram dotakniti: in to je razmerje skladatelja do izvajalca. Res je, da ga skoraj ni človeka, ki ne bi kedaj igral tudi kaj modernega, našega. Toda redki so tisti, ki si ne bi ob tej priliki nataknil tragične maske in zapeli znane pesmice o „prokleti dolžnosti“. Zelo rad pa bi doživel, da bi potrkal na vrata slovenskega skladatelja eden izmed izvajalcev, in ga iz lastne potrebe ter nagiba naprosil za kako novo delo. Sicer nam skladateljem dela nikoli ne zmanjka, toda koliko dobrega bi moglo nastati takole „po meri in naročilu“ in, kar je še bolj važno, da bi spoznali, da smo drug drugemu potrebni. — Dočim ima pri nas vsak skladatelj brez izjeme nek izrazit odnos do vsega glasbenega življenja, so izvajalci v bistvu idejno indiferentni in se poslužujejo vsake prilike, da se uveljavijo, manjka jim pa nekega osebnega nazora in prave sodbe o pomembnosti in odgovornosti svojega poklica.

Slednjič bi pa morala koncertna poslovalnica Glasbene Maticе, kolikor je v njeni kompetenci (gostovanja tujih umetnikov in ansamblov), vplivati na čim smotrenejšo razdelitev koncertov ter skladb, da bi bilo vendar enkrat konec številnim kolizijam med izrednimi prireditvami v operi in koncerti, katere so koncertom in operi le v škodo.

Franc Šturm.

Kritika

Cvetje iz domačih in tujih logov. 5. Valentin Vodnik, Izbrano delo. Priredil dr. I. Grafenauer. 1935. Pisanemu izboru je Grafenauer napisal primeren uvod, v katerem je treba priznati prav dobro poglavje o Vodnikovi pesmi, zadete oznake njenega značaja in vrst, pa tudi ugotovitev vrednosti basni in ugank, ki jih doslej začudo niso nič kaj počeli. Tudi oris domačih razmer ni napačen. Zoisa je tu sicer „razklal“ v deista, empirista in racionalista, pa je kljub temu utegnil biti enotna osebnost, ki je bila lahko bolj človeška morda prav, ker ni silila v ospredje kakega izrazito izdelanega svetovnega nazora, kakršnega Grafenauer v njem ne vidi. Izrazito izdelan svetovni nazor se mi zdi človeška pomanjkljivost, ki jo zlasti danes prebridko občutimo. — Kar se tiče Vodnika, ne bi dejal, da mu je pokazal narodno pesem Pohlina, ki je bil sploh neroden vodnik. Pokazala mu jo je mati in fantovska družba. Tudi bi rekel, da je dosegel svoj slog že v pisaniškem Zadovolnem Krajncu in da mu je utegnil Zois v glavnem naložiti bolj okus, ki ga je moral odslej bolj jemati v poštev, kakor bi sicer ugajalo njegovim včasih ohlapnim domislekom. Neprevidno je, da šteje še precej pubertetnega Linhartarja med baročne pesnike, naravnost nemogoče pa, da zaznamuje Denisovo klopstockovsko in rokokojsko smer za košato baročno. Prav za prav pa bo že čas, da odpravimo Šlebingerjevo oziroma že Čopovo površno

mnenje o tolikšni odvisnosti naših Pisaničarjev od dunajskih almanahovcev. Čudno se mi tudi zdi, da more imenovati med pesmimi trajne vrednosti Kastelčevo o svetih Jezusovih ranah, ki je sicer iskrena, a nič takega. — Opombe, ki so izvleček obširnega in temeljitega dela, povedo marsikaj novega in tudi lepo približajo Vodnika, ki nam je včasih v posamičnem izrazu, pa tudi v zasnovah že nekam odmaknjen.

6. Matija Čop, Izbrano delo. Priredil dr. Avg. Pirjevec. 1935. O Čopovih sposobnostih, zlasti pa, kako je Prešernova umetnost prav za prav Čopova umetnost, so že toliko in tako pisali, da se je morala v človeka vseliti nevera ali vsaj želja, da bi kdo nekoliko bolj podpričal taka za slavnosti primerna mnenja. Ob dokumentih se da vse drugače prepričevalno govoriti in ti ali še objavljeni niso, ali pa so tako raztepeni, da je težko ž njimi. Slavisti so sicer svoj čas sklenili znanstveno izdajo njegovih pisem, do katere seveda še ni moglo priti, zato pa smo dobili za stoletnico smrti poljuden izbor njegovega dela v prevodu in kakršen je, je gotovo prav dostojen spomin velikemu človeku redkega, umerjenega duha in velikemu Prešernovemu prijatelju. Pirjevec je vanj uvrstil nekaj kratkih oznak iz slovstvene zgodovine, ki jo je poslal Čop Šafaříku — Filip Kalan za to ozadje ni vedel in je v Modri Ptici prisodil misli o Linhartovem Matičku papanu Šafaříku. Drugi del zavzemajo pisma, ki osvetljujejo tedanje slovstveno življenje, tretji pa Discacciamento, v katerem je razložil Čop svoje in svojih misli o vzgoji knjižnega jezika in sloga, pokazal na oblikovne dognanosti in novosti Prešernove pesmi in posegel v abecedno vojsko kot sodnik, ki je s svojim čutom za mero in okus, s svojim velikim znanjem in zanesljivo besedo, ki jo je imel tudi v jezikovnih zadevah, obsodil majhnost preosnov, ki so tiste dni povzročale takšno razburjanje. — Uvod je precej prijeten, pove mnogo zlasti o romantiki, a imel bi mnogo več hrbtenice, če bi že tu v tekoči obliki, pa četudi prav na kratko, razložil nekaj neobhodnosti, mesto da jih je nenazorno razdrobil v opombah. Ob Čopu se zavozla črkarska pravda, boj za svobodnejša načela Čbelice pa še Prešernovo življenje, stvari, ki bi jih imel človek rad razvojno malo bolj na dlani. Zlasti še, ker bi potem lažje pristopil k pismom in odlomkom Pravde, ki je že tako potrebna neprestanih opomb. V uvodu govori n. pr., da je Čop branil Čbelico pred cenzuro, ne da bi omenil, da je to delal kot cenzor.

Lino Legiša.

Kronika

Vprašanje ljubljanske bolnišnice

Dejstvo, da naš največji zdravstveni zavod, ki vrši važno nalogo centralne bolnišnice za ves slovenski teritorij, ne ustreza več najosnovnejšim zahtevam moderne medicine in higijene, niti ne zdravstvenim potrebam ljudstva, to dejstvo nas je postavilo pred vprašanje, ki po svojem pomenu in značaju daleč presega obseg zgolj zdravniškega vprašanja.

Skrb za zdravje ljudstva je brez dvoma ena prvih in glavnih nalog vsakega kulturnega naroda, stanje njegovih zdravstvenih institucij pa tudi eno najodločilnejših meril njegove kulturne stopnje. Toda presoja kulture slovenskega naroda po stanju zdravstvenih zavodov bi bila popolnoma zgrešena in krivična, ker so vzroki katastrofalnih razmer v naših javnih bolnišnicah globlji in temelje drugod.